

i menys l'acc. 'bedoll' que per error li atribueix Labèrnia: —¹⁴ És el nom indoeuropeu comú del colze (gr. *ὠλένη*, ll. *ulna*, angl. *ell*, etc.). En irlandès antic hi hagué formes declinades amb síncope, del tipus de *ull- < uln-*, que són la causa que l'evolució fonètica normal *uilem* aparegui, per analogia, amb *ll* doble, en la forma *uilind* de l'irlandès mitjà: Pedersen *VglKG* II, 59; Pok., *IEW*, 307.38.

Bedòs 'palpissot' ross. (Grandó, *Misc. Fabra*), probablement onomatopèic. *Bedosca*, V. *bedoll* + *Bedre* 'espècie de devesa', per al qual *TopHesp.* II, 321n.

BEDUI, de l'àrab *bādawī* 'camperol, que viu en el desert'. □ 1.ª doc.: com a mot de l'àrab local dels nostres països, S. XIII; després, S. XIX.

El mot àrab figura ja consignat en el nostre RMar-tí traduït «rusticus». D'altra banda el fr. *bédouin*, que apareix des del S. XII, sembla que ja fou portat pels croats, i d'ell és reflex la forma *bedoin* que apareix en la versió castellana de les cròniques franceses continguda en la *Gran Conq. de Ultr.*, c. 1300. En general les llengües literàries modernes d'Europa l'han adaptat del francès en els segles recents, fora del portuguès *beduí* o *beduim*, que ja apareix el 1541, i es prengué directament d'Aràbia, però avui està en lluita amb la forma afrancesada *beduino* (Dalgado, Fig.). En la nostra Renaixença l'usà ja Verdager.

De l'acc. 'persona fàcil d'enganyar' [1859, *Damen*], que és mallorquina i menorquina, i especialment de la derivació retrògrada *beduu* 'curt de gambals', que l'*AlcM* testifica a Manacor (cf. també una pronúncia vulgar *biduí* a Palma), es podria deduir, com feren Spitzer (*Kat. Etym.*, 1917, 7) i Moll (*Supl. REW*, 434), que el mot es mantingué en cert ús entre la pagesia cristiana i morisca de les Illes des de l'Edat Mitjana, deducció incerta. En àrab el mot pertany a una arrel que indica alhora el desert i la pagesia, veg. Dozy, *Suppl.* I, 59b, en la forma *bādū*, que amb el primer sentit ja apareix a l'Alcorà, com també l'arrel verbal *bādū* 'aparèixer, aparèixer de sobte', a la qual potser hem d'atribuir-la, tenint en compte que en l'àrab iraqí del S. X trobem un plural *bādūn* en el sentit de 'vagabunds que viuen en cabanes o tendes' («unstet, hausend», també allí *bādawī* 'beduí') (Penrice, Dieterici): la idea fonamental seria, doncs, la dels nòmades que apareixien de cop i volta en un rodal d'Aràbia.

BEFA, mot de creació expressiva, a base d'una síl·laba BEFF- que indica escarn o mofa; com que només l'italià *beffa*, entre les formes romàniques, és antic i ha estat d'ús popular constant, és probable que el català el prengué de l'italià. □ 1.ª doc.: 1648, *DTò*. («*beffa* o afront; *beffa*, molestia o enfado: molestia»).

Manca en fonts lexicogràfiques més antigues (com Onofre Pou, els diccionaris de rims de J. Marc i Aversó, etc.); el recolliren Lacav., Sanelo i Belv. («irrisió, derisus») i obres posteriors, i fou sovint usat pels escriptors de la Renaixença (exs. d'Aguiló, etc., en

AlcM). Però cal posar en dubte l'afirmació —vaga i indocumentada— del *DAG.*, que *fer befa* ja es trobi en els «Ss. XIV, etc.». Potser no té altre fonament que el passatge de Jaume Roig, *Spill*: «e gens no-s manen / per llurs Jurats: / no-s són girats / ja-ls fan *bef-baf*» (v. 7477), que encara que admetem que expressi la idea de mofa (més aviat, però, en el matís de menyspreu desobedient), en tot cas és amb caràcter merament interjectiu i no es pot considerar testimoni directe ni imperfecte de l'ús de *befa* ni del verb *befar*. En les altres llengües romàniques (fora d'Itàlia) és també un mot modern i poc genuí, o almenys d'ús impopular i intermitent. En occità *befar* és un hàpax de c. 1300, però solament el porten una part dels manuscrits, en lloc de *trufar* dels altres, i potser és degut a algun escriptor italià. En castellà no apareix fins a principis del S. XVI, i sobretot en textos suspectes d'influència italiana (veg. *DCEC* I, 436); isoladament el trobem (junt amb el verb *bajar*), en un text ben genuí de mitjan S. XIII, el *Libro de Alexandre*, però llavors és en una variant *baja* amb *á* (una vegada, no ben segura, també *beja*) i així com així es tracta d'un cas isolat. En francès sí que hi ha documentació antiga de *beffe* 'broma', 'mentida', en textos dels Ss. XII-XIII, però és una accepció més aviat aberrant i el mot aviat sortí de l'ús.

Només l'italià *beffa* ha estat un mot de vida constant, i d'ús molt viu i freqüent, des dels orígens de la llengua, car ja el trobem en Boccaccio. Podem donar, doncs, com a segur que pertot el mot partí d'Itàlia, com ja ho feia constar, per al castellà, Seb. de Covarrubias, en el seu lèxic de 1611. Cf. Baist, *RFor-sch.* xxxii, 623-4, i I, 111; *FEW* I, 313; *REW*, 1011. DERIV.: *Befar* [1839, Lab.]; *befaire*, *befador*.

Begallar, V. *belar* *Begard*, V. *beguí* *Begoleig*, V. *beure*

BEGÒNIA, planta de jardí, del fr. *bégonia*, nom creat pel botànic Plumier († 1706), a honor de Bégon, intendent francès d'Haití. □ 1.ª doc.: 1893 (Pons, *AlcM*, no registrat encara pels diccs. del S. XIX). DERIV.: *Begoniàcies*.

Begot, V. *abegot* *Beguda*, V. *beure*

BEGUINA i BEGUÍ, 'membre del tercer orde de Sant Francesc', 'heretge begard', 'beata hipòcrita', prové del fr. *béguine*, -*guin*, i aquest, del flamenc. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

Sobretot el femení apareix ja sovint en la llengua medieval. N'hi ha diversos casos en R. Llull: *Blanquerna* I, 152.26; II, 167.5; en un doc. de 1339; en St. Vicent Ferrer (*Sermons* I, 180.14, veg. la cita s. v. *acanissar*); i repetidament en Jaume Roig: «ans del partir, / una *beguina* / que-m fon vehina, / per mi pregada / e ben pagada, / fu guardadora, / receptadora; / e tot lo meu / al consell meu / acomanant / —yo confiant / del *beguinatge*—, / fiu mon viatge / devés Sant Jaume ---», v. 3149, cf. Chabàs), «són be-